

Заломтаев

X.X. Muratov

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI**

X.X. Muratov

QALAMTASVIR

*O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan 5110800 - “Tasviriy san‘at va muhandislik grafikasi”
ta‘lim yo‘nalishi 1 - kurs talabalari uchun o‘quv qo‘llanma sifatida
tavsiya etilgan*

**TOSHKENT
IJOD-PRINT
2020**

UO'K 75(075.8)

KBK 85.14ya73

M 88

Muratov, X. X.

Qalamtasvir [Matn] : o'quv qo'llanma / **X.X. Muratov.** - Toshkent: Ijod-print, 2020. - 132 b.

Mas'ul muharrir:

X.E. Sultanov – Toshkent viloyati Chirchiq davlat Pedagogika instituti “Tasviriy san’at” kafedrası mudiri, O‘zbekiston Badiiy Akademiyasi ijodkorlar uyushmasi a‘zosi, dotsent.

Taqrizchilar:

N.X. Tolipov – Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika universiteti dotsenti, p.f.n

S.A. Abdullayev – O‘zbekiston Badiiy Akademiyasi ijodkorlar uyushmasi a‘zosi, Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti professori.

Mazkur o‘quv-qo‘llanma bugungi kun talablarini hisobga olingan holda xorij adabiyotlari asosida yozildi. O‘quv qo‘llanma talabalarini “Qalamtasvir” fanining nazariy hamda amaliy asoslari bilan chuqur tanishtiradi. U olib boriladigan mashg‘ulotlarning mavzusi va mazmunini to‘liq o‘z ichiga qamrab olgan. Qo‘llanmada qalamtasvirda tasvirlashning qonunlari, tasvirlash qoidalarini chuqur o‘rganish ko‘zda tutilgan. Dastur asosida rejalashtirilgan dars soatlari bo‘yicha amaliy ishlar vazifalari oddiydan murakkabga qarab tamoyili tarzida ishlanmasi ishlab chiqilgan hamda foydalanish uchun mahalliy va xorij adabiyotlari berilgan.

Ushbu qo‘llanmadan turdosh oliy ta‘lim muassasalarining 5110800-Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi ta‘lim yo‘nalishi bakalavriat bosqichi 1-kurs talabalari, o‘qituvchilar, metodistlar, san’at sohasi mutaxassislari va kasb-hunar kollejlari o‘quvchilari va o‘qituvchilari ham foydalanishlari mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2019-yil 4-oktabrdagi 892-sonli buyrug‘i bilan o‘quv qo‘llanma sifatida nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-5593-5-6

© X.X.MURATOV., 2020

© “IJOD-PRINT”– 2020

KIRISH

Yoshlarni tasviriy san'at sohasida barkamol etib tarbiyalashda tasviriy san'atga oid fanlar, xususan "Qalamtasvir" fani alohida ahamiyatga ega. Bu esa, o'z navbatida, oliy o'quv yurtlarida o'qitilayotgan maxsus fanlarning chuqur va asosli bo'lishini taqozo etadi.

Jamiyat va davlat o'zligini anglagan, vatanparvarlik tuyg'usi bilan millat, xalq manfaatlari, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy ravnaqi uchun ma'suliyatli, ilmiy bilim, mehnat va kasb-kor ko'nikmalari, ishbilarmonlik asoslarini egallagan, ruhiy sog'lom, jismonan yetuk, umuminsoniy va milliy xulq-atvor normalarini o'z ongi va faoliyatida mujassam etgan ma'naviy madaniyatli shaxsni tarbiyalab yetishtirishdan manfaatdordir.

Hozirgi zamon talabi avvalo, rivojlanib borayotgan ilm-fan taraqqiyoti va tajribalari hamda amaliy natijalarini chuqur o'rganib, ilm fanga dolzarb va o'ta ahamiyatli tomonlarini tatbiq etishni taqozo etmoqda. Ta'limda har doimgidek uzluksizlik va uzviylikni ta'minlab, millionlab axborotlar ichidan asosli va natijaviy nazariy hamda amaliy ma'lumotlarni olib kirish fanning taraqqiyotini belgilaydi. Shunday muhim jihatlarni inobatga olgan holda 5110800-Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi ta'lim yo'nalishi bakalavriat bosqichi talabalariga "Qalamtasvir" fanini o'rgatishda bugungi kun talabi asosida, rivojlangan mamlakatlarning ta'lim tizimida, xususan "Qalamtasvir" fanining o'qitilishi va uning bugungi ahamiyatini o'rgangan holda qo'llanma yaratishni maqsad qildik.

Jamiyatda umuman hayotda har bir faoliyat aniq bir maqsadlar va natijalarga qaratiladi. Shunday ekan "Qalamtasvir" fani tasviriy san'atda qanday o'rin tutadi, fan o'z oldiga qanday vazifa va maqsadlar qo'yadi kabi dolzarb va o'rinli savolga asosli javob topish zarur.

Yangilangan pedagogik tafakkur va oliy ta'lim muassasalarida Qalamtasvir fanini o'qitishning badiiy ijodiy asoslari "Qalamtasvir"

fanining talablari asosida ta'lim jarayonida ro'y bergan, berayotgan va bo'lishi muqarrar o'zgarishlarning asosiy xususiyatlarini ilmiy-nazariy jihatdan umumlashtirishga ehtiyoj tug'iladi. Tasviriy san'at talabalarning ma'naviyatini, tafakkur dunyosini, badiiy didini va tasavvur olamini shakllantiradi. "Qalamtasvir" fani esa tasviriy san'atning asosi hisoblanadi. Fanning nazariy tomonlarini o'rganish, ushbu ta'limni muvaffaqiyatli o'zlashtirishning asosi hisoblanadi. Qalamtasvirda tasvirlash qonun qoidalarini mukammal egallagan talaba amaliy ijodda samarali shug'ullanishi mumkin. Ayniqsa, qalamtasvir mashg'ulotlarida nazariya amaliyot bilan bog'liq holda amalga oshirilishi zarur va bularsiz hech qanday natijaga erishib bo'lmaydi.

Pedagogik tadbirlar, tarbiyashunoslikka doir qarashlar faqat milliy asoslarga tayanilgandagina, ta'lim-tarbiya obyektlari va subyektlarining milliy xususiyatlarini hisobga olib ish ko'ra bilgandagina o'z oldiga qo'ygan natijalarga erishishi mumkin. Chunki pedagogik tadbir umuman odamlarga emas, balki muayyan millatga mansub odamlarga tatbiq etiladi. Muayyan millat dunyoga bugun kelgani yo'q va o'zining tarixiy umri davomida o'ziga xos ijtimoiy tajriba to'plagan, ma'naviy qadriyatlari, joylashgan o'rni, iqtisodiy, siyosiy va madaniy sharoitga muvofiq ruhiyatlar tizimiga ega. Pedagogika singdirmoqchi bo'lgan sifatlarni ana shu tajribalar, qadriyatlar, psixologiyadagi o'ziga xosliklar ustiga qursagina biror ijobiy natijaga erishadi.

Mazkur qo'llanma ta'lim texnologiyasining konseptual asoslari hamda amaliy mashg'ulotlarda xalqaro tajribalar asosida o'qitish texnologiyalaridan tarkib topgan bo'lib, oliy o'quv yurtlarining 5110800 – "Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" ta'lim yo'nalishi bakalavriat bosqichi 1-kurs uchun tayyorlangan "Malaka talablari", o'quv rejalari, fan dasturlariga muvofiq hamda qalamtasvir mashg'ulotlaridan to'plangan ko'p yillik amaliy tajribalar, olimlarimiz va xorij olimlari tomonidan yaratilgan o'quv adabiyotlari, mashxur rassomlarning qalamtasvir to'g'risidagi fikr-mulohazalari asosida tayyorlandi.